

James B. Stanfield
Επιμέλεια

ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ
ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

**ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:
ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ**

Τίτλος πρωτοτύπου: *The Profit Motive in Education: Continuing the Revolution*

Μετάφραση: Δημήτρης Σταύρου, Γεώργιος Αρχόντας
Επιμέλεια-Διόρθωση: Δημήτρης Πήχας

© First published by the Institute of Economic Affairs, London, in 2012

© 2018, Εκδόσεις Κυριάκος Παπαδόπουλος Α.Ε., για την ελληνική γλώσσα

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμιά διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτηρας απαγορευτικής των προσβολών της. Κατά τον Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

Πρώτη έκδοση: Ιανουάριος 2018

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

www.epbooks.gr

Καποδιστρίου 9, 144 52 Μεταμόρφωση Αττικής
τηλ.: 210 2816134, e-mail: info@epbooks.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Μασσαλίας 14, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3615334

ISBN 978-960-569-756-3

ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ
ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Μετάφραση
Δημήτρης Σταύρου
Γεώργιος Αρχόντας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ.....	8
ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ.....	10
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	14
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	22
ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	25

ΜΕΡΟΣ 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1 Εισαγωγή.....	28
<i>James B. Stanfield</i>	
Αμφισβητώντας την αντι-κερδοσκοπική νοοτροπία.....	28
Ορατά και αόρατα πράγματα στην εκπαίδευση.....	33
Μαθήματα πολιτικής.....	36
Τέσσερις απλές προτάσεις πολιτικής.....	40
Ένα φιλελεύθερο όραμα για την εκπαίδευση.....	43
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	48
2 Το κέρδος αφορά τη μάθηση και όχι απλώς τα κίνητρα.....	49
<i>Steven Horwitz</i>	
Η διάκριση ανάμεσα σε προθέσεις και αποτελέσματα.....	49
Παραμερίζοντας τα δύσκολα ερωτήματα.....	51
Η απουσία των τιμών και των κερδών.....	53
Κάτι περισσότερο από ένα απλό κίνητρο.....	55

ΜΕΡΟΣ 2: ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

3 Ιδρύοντας ένα ελεύθερο σχολείο.....	58
<i>Toby Young</i>	
Στήριξη από μια ομάδα γονέων και εκπαιδευτικών.....	59
Αναθέτοντας εξωτερικά την καθημερινή λειτουργία του σχολείου.....	63

Νοικιάζοντας το κτίριο	64
Συμπέρασμα	67
4 Το κίνητρο του κέρδους στη σουηδική εκπαίδευση	71
<i>Peje Emilsson</i>	
Το μονολιθικό σύστημα του ενός και μόνο προτύπου	72
Το σουηδικό σύστημα των σχολικών κουπονιών	73
Kunskapsskolan – μια σύγχρονη εναλλακτική	76
Το νέο σουηδικό μοντέλο	80
5 Η ιστορία μιας επιχειρηματία της εκπαίδευσης	83
<i>Barbara Bergstrom</i>	
Ιδρύοντας ένα νέο σχολείο	83
Το δικαίωμα στο κέρδος	87
Οι γονείς ως οι πρώτοι κινούντες	88
Η ποιότητα δημιουργεί κέρδη	89
6 Ο πλούτος στη βάση της εκπαιδευτικής πυραμίδας	92
<i>James B. Stanfield</i>	
Ο C. K. Prahalad και η βάση της πυραμίδας	92
Αναδυόμενες αλυσίδες προσιτών ιδιωτικών σχολείων	96
Αναπτύσσοντας οικοσυστήματα για τη δημιουργία πλούτου στην εκπαίδευση	102
Τα Ηνωμένα Έθνη και το κίνητρο του κέρδους στην εκπαίδευση	106
Διδάγματα για το Ηνωμένο Βασίλειο	111
Βιβλιογραφικές αναφορές	114
7 Η κερδοσκοπική τριτοβάθμια εκπαίδευση στις ΗΠΑ	116
<i>Daniel L. Bennett, Adam R. Lucchesi και Richard K. Vedder</i>	
Η ανάπτυξη της κερδοσκοπικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	116
Τα κερδοσκοπικά ιδρύματα υπόκεινται σε σημαντικό πολιτικό ρίσκο	120
Η επιτυχία της κερδοσκοπικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	125
Διδάγματα για το Ηνωμένο Βασίλειο	131
Βιβλιογραφικές αναφορές	135

ΜΕΡΟΣ 3: ΝΕΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΛΑ

8 Γιατί δεν υπάρχει ΙΚΕΑ στην εκπαίδευση;	138
<i>Anders Hultin</i>	
Τρεις κομβικές προσεγγίσεις.....	138
Η απορρύθμιση και το φιλανθρωπικό μοντέλο.....	140
Τα σπουδαία σχολεία και πώς να τα δημιουργήσουμε.....	142
Επιχειρήματα κατά του μοντέλου της αγοράς.....	145
Το κίνητρο του κέρδους και οι ακαδημαϊκές επιδόσεις.....	147
Θάρρος πεποιθήσεων ή συμβιβασμός;.....	148
9 Οι σχολές διοίκησης επιχειρήσεων του Ηνωμένου Βασιλείου χρειάζονται μια ένεση του κινήτρου του κέρδους	150
<i>J. R. Shackleton</i>	
Εισαγωγή.....	150
Τι πάει λάθος;.....	151
Η πρόωπη ανάπτυξη των πανεπιστημιακών σχολών διοίκησης επιχειρήσεων.....	155
Εξελίξεις από τη δεκαετία του 1980 μέχρι σήμερα.....	159
Ιδιωτικοί πάροχοι στο Ηνωμένο Βασίλειο.....	162
Ο δρόμος προς τα εμπρός.....	167
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	172
10 Προσαρμοσμένη σχολική εκπαίδευση και επιχειρηματικότητα στις ΗΠΑ	174
<i>Frederick M. Hess</i>	
Το πρόβλημα με την υπόθεση του «όλου σχολείου».....	174
Τι σημαίνει «αποδέσμευση» [<i>unbundling</i>];.....	175
Η τεχνολογία και η ανάδυση της εικονικής σχολικής εκπαίδευσης.....	176
Δημιουργώντας το επιχειρηματικό περιβάλλον.....	177
Πέντε θεμελιώδεις αρχές.....	179
Αν δεν ρισκάρουμε τίποτα, δεν θα κερδίσουμε τίποτα.....	181
Συμπέρασμα.....	183
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	184

11	Ιδιωτικό κεφάλαιο, κερδοσκοπικές επιχειρήσεις και δημόσια εκπαίδευση	185
	<i>Tom Vander Ark</i>	
	Από τη λογική του «καρμπόν» στις προσωπικές ψηφιακές υπηρεσίες μάθησης	186
	Νέες ευκαιρίες για το ιδιωτικό κεφάλαιο	188
	Το πλεονέκτημα του κερδοσκοπικού τομέα	193
	Συνδυάζοντας τη φιλανθρωπία και τις κερδοσκοπικές επενδύσεις	195
	Οι αντιδράσεις και πέρα απ' αυτές	196

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τον Σεπτέμβριο του 2011 ο αναπληρωτής πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου Nick Clegg δήλωσε τα εξής:

Και για όποιον ανησυχεί ότι αυξάνοντας την ποικιλία των παρόχων στο εκπαιδευτικό μας σύστημα οδεύουμε προς την εισαγωγή του κινήτρου του κέρδους στην εκπαίδευση, για μία ακόμα φορά σάς διαβεβαιώνω: Ναι στη μεγαλύτερη ποικιλομορφία, ναι στις περισσότερες επιλογές για τους γονείς, αλλά όχι στην κερδοσκοπική λειτουργία των σχολείων στο κρατικά χρηματοδοτούμενο εκπαιδευτικό μας σύστημα.*

Πρόκειται για μια ενδιαφέρουσα τοποθέτηση. Δεδομένου ότι δεν διατυπώθηκαν οικονομικά επιχειρήματα που να καταδεικνύουν ότι το κίνητρο του κέρδους οδηγεί πάντα σε χειρότερα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, είναι μάλλον λογικό να υποθέσουμε ότι ο αναπληρωτής πρωθυπουργός αντιτίθεται σε αυτό για λόγους αρχής. Γιατί, όμως, να συμβαίνει αυτό; Το κίνητρο του κέρδους γενικά δεν αποκλείει την παροχή κρατικά χρηματοδοτούμενης σίτισης ή στέγασης (για τους λιγότερο προνομιούχους), ούτε την κρατικά χρηματοδοτούμενη άμυνα, την παροχή ασφάλισης και, στις περισσότερες χώρες, την παροχή υγειονομικής περίθαλψης, είτε αυτή χρηματοδοτείται από το κράτος είτε όχι. Πολλές από τις χριστιανοδημοκρατικές ή σοσιαλδημοκρατικές χώρες της ηπειρωτικής Ευρώπης, μάλιστα, δεν αποκλείουν το κίνητρο του κέρδους στην παροχή περίθαλψης: και μερικές δεν το αποκλείουν ούτε στην παροχή της εκπαίδευσης. Στο Ηνωμένο Βασίλειο και αλλού υπάρχουν κερδοσκοπικοί πάροχοι νηπιακής

* Η στίξη στο απόσπασμα αυτό έχει υποστεί αλλαγές.

εκπαίδευσης –μεταξύ των οποίων και κρατικά χρηματοδοτούμενοι–, αλλά, απ' ό,τι φαίνεται, από τη στιγμή που τα παιδιά φτάσουν στην ηλικία των πέντε ετών, το κίνητρο του κέρδους πρέπει να εξαφανιστεί. Τόσο το Εργατικό Κόμμα, κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησής του, όσο και ο David Willetts, ο νυν υπουργός για την ανώτατη εκπαίδευση, έχουν υποστηρίξει ότι πρέπει να θεωρούμε καλοδεχούμενο το κίνητρο του κέρδους στην ανώτατη εκπαίδευση. Φαίνεται πως υπάρχει κάτι το ιδιαίτερο στην εκπαίδευση που αφορά τα παιδιά από πέντε μέχρι δεκαεπτά ετών το οποίο οδηγεί τους πολιτικούς να απορρίπτουν τους κερδοσκοπικούς θεσμούς – χωρίς ποτέ, όμως, να εξηγούν ρητά το γιατί.

Όσοι αντιτίθενται στο κίνητρο του κέρδους σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να εξηγήσουν ρητά τους λόγους που τους κάνουν να πιστεύουν ότι το κέρδος οδηγεί πάντα σε χαμηλότερης ποιότητας εκπαίδευση. Αν δεν πιστεύουν ότι το κίνητρο του κέρδους οδηγεί πάντα σε χαμηλότερης ποιότητας εκπαίδευση, τότε προφανώς όσοι αντιτίθενται σε αυτό το κάνουν για λόγους αρχής. Αν συμβαίνει αυτό, τότε θα πρέπει να είναι έτοιμοι να δηλώσουν ρητά ποια ακριβώς αρχή διακυβεύεται, ώστε να μπορέσουμε να κάνουμε κανονικό διάλογο μαζί τους. Προφανώς, αν ένας πολιτικός είναι διατεθειμένος να αποκλείσει το κίνητρο του κέρδους ακόμα κι αν μπορεί να αποδειχθεί πως αυτό μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερης ποιότητας εκπαίδευση, τότε η αρχή που του επιβάλλει αυτή τη στάση πρέπει να είναι ιδιαίτερα πειστική.

Υπάρχουν πολλά εμπειρικά δεδομένα που συνηγορούν στα οφέλη της επιλογής στην εκπαίδευση γενικά, καθώς και στα οφέλη του κινήτρου του κέρδους ειδικότερα. Ξεκάθαρα, δεν είναι πρόθεση αυτού του τόμου να απαριθμήσει ή να αναπτύξει περαιτέρω αυτά τα επιχειρήματα. Αντί γι' αυτό, ο επιμελητής του βιβλίου, James Stanfield, έχει συγκεντρώσει μια σειρά από συνεισφορές που στοχεύουν σε μια ευρύτερη κατανόηση της ανάγκης να εισαγάγουμε το κίνητρο του κέρδους στην εκπαίδευση και του πώς αυτό έχει συμβάλει στην πράξη στην προώθηση της καινοτομίας και στην παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης από επιχειρηματίες.

Τα δύο πρώτα κεφάλαια από τους Stanfield και Horwitz εξετάζουν κάποιες βασικές αρχές. Υπογραμμίζουν τα οφέλη που μπορεί να αποφέρει το κίνητρο του κέρδους λειτουργώντας ως ενδείκτης που σηματοδοτεί στους

παρόχους ότι προσφέρουν κάτι σημαντικό και με αποτελεσματικό τρόπο. Ταυτόχρονα, οι συγγραφείς εξετάζουν το πρόβλημα των απρόβλεπτων συνεπειών της κρατικής δράσης. Οι συνέπειες αυτές εμφανίζονται συνήθως με τη μορφή της αρνητικής διάκρισης εις βάρος των ιδιωτικών παρόχων εκπαίδευσης ή με τη μορφή της ρύθμισης της εκπαίδευσης κατά τρόπους που διαστρεβλώνουν τα κίνητρα και μπορούν να επιφέρουν τα αντίθετα από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Για τον Stanfield, η έννοια κλειδί είναι η ελευθερία στην εκπαίδευση. Ο Horwitz υποστηρίζει ότι δεν πρέπει να μας ενδιαφέρουν τα κίνητρα κάποιου από τη στιγμή που αυτός παρέχει υψηλής ποιότητας εκπαίδευση. Σε κάθε περίπτωση, το γεγονός και μόνο ότι κάποιος πάροχος δεν έχει ως κίνητρο το κέρδος δεν σημαίνει ότι δεν παρακινείται από άλλες μορφές ιδιοτελούς συμφέροντος. Ο Horwitz συμπεραίνει:

[...] ο σπουδαιότερος ρόλος του κέρδους είναι ότι διαδίδει τη γνώση σχετικά με την αποτελεσματικότητα της χρήσης των πόρων και επιτρέπει στους παραγωγούς να μάθουν τι κάνουν καλά και τι όχι [...] χωρίς τα κέρδη, ποιος θα ενημερώνει τους παραγωγούς για το τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουν; [...] Πώς θα ξέρουν όχι απλώς τι να παράγουν, αλλά και τι να επενδύσουν για την παραγωγή του; [...] Ο αποκλεισμός της κερδοσκοπίας από μια δραστηριότητα δεν δημιουργεί μόνο την ανάγκη να βρεθεί ένα άλλο κίνητρο, αλλά και να αναπτυχθεί ένας καινούριος τρόπος μάθησης. Το κέρδος δεν είναι απλώς ένα «κίνητρο», είναι ένα οργανικό στοιχείο της αναντικατάστατης διαδικασίας κοινωνικής μάθησης της αγοράς. Η ίδια η έκφραση «κίνητρο του κέρδους» φανερώνει την εστίαση των επικριτών του περισσότερο στα κίνητρα παρά στον συστηματικό επικοινωνιακό ρόλο που διαδραματίζουν τα κέρδη και οι ζημίες.

Το δεύτερο μέρος αυτού του τόμου εστιάζει σε διδάγματα από το Ηνωμένο Βασίλειο και αλλού. Τα διδάγματα από το Ηνωμένο Βασίλειο –βλ. το κεφάλαιο του Young– αφορούν τα προβλήματα που ανακύπτουν λόγω της απουσίας του κινήτρου του κέρδους στο νέο κρατικό πρόγραμμα για τα «ελεύθερα σχολεία» [*“free school” programme*]. Ο Young υποστηρίζει ότι υπάρχουν πολλά υπαρκτά και πρακτικά εμπόδια στη δημιουργία ενός ελεύθερου σχολείου, τα οποία μπορούν να ξεπεραστούν μόνο

αν επιτραπεί σε κερδοσκοπικές εταιρείες να ιδρύσουν τέτοια σχολεία. Αν δεν συμβεί αυτό, τότε το πρόγραμμα μπορεί να μην αποδώσει σύμφωνα με τις δυνατότητές του. Τα κεφάλαια από τους Emilsson, Bergstrom και Stanfield δείχνουν τι μπορεί να επιτευχθεί με μια πιο φιλελεύθερη στάση – καταδεικνύουν επίσης το πώς η ανθρώπινη φύση δεν μεταβάλλεται ανάλογα με τις διάφορες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Είτε μιλάμε για ανεπτυγμένες χώρες όπως η Σουηδία είτε για τις φτωχότερες περιοχές της Ινδίας, τα κερδοσκοπικά σχολεία μπορούν να συμβάλουν στον μετασχηματισμό της εκπαίδευσης, διασφαλίζοντας την αυστηρή εστίαση στη μόρφωση των παιδιών και όχι στην ικανοποίηση των γραφειοκρατικών στόχων. Τα όρια είναι στενά. Χωρίς αυτή την επικέντρωση στη μόρφωση των παιδιών, οι αριθμοί των παιδιών που φοιτούν σε τέτοια σχολεία θα μειωθούν και το περιθώριο κέρδους θα εξαφανιστεί εντελώς. Ταυτόχρονα, το κίνητρο του κέρδους μπορεί να προωθήσει την «εποικοδομητική και εξελικτική» καινοτομία και τον πειραματισμό. Νέες ιδέες μπορούν να δοκιμαστούν, οι οποίες, αν πετύχουν, μπορούν να αντιγραφούν ταχύτατα. Στον μη κερδοσκοπικό τομέα, οι ιδέες συχνά αντιγράφονται λιγότερο γρήγορα, καθώς τα κίνητρα είναι διαφορετικά και τα μη κερδοσκοπικά σχολεία έχουν λιγότερα κίνητρα –και λιγότερα κεφάλαια– ώστε να μιμηθούν και να εφαρμόσουν επιτυχημένα μοντέλα. Στον κρατικό τομέα, ο πειραματισμός και η καινοτομία συχνά συνεπάγονται τη δοκιμή νέων εκπαιδευτικών θεωριών που αναπτύχθηκαν σε πανεπιστημιακά εκπαιδευτικά τμήματα, σε παιδιά των οποίων οι γονείς δεν μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμα της εξόδου.

Το κεφάλαιο των Daniel L. Bennett, Adam R. Luchessi και Richard K. Vedder δείχνει πρώτα απ' όλα πώς το κίνητρο του κέρδους στην ανώτατη εκπαίδευση των ΗΠΑ έχει δημιουργήσει νέες ευκαιρίες σε ομάδες που μέχρι σήμερα δεν τις είχαν. Τα δεδομένα είναι αποκαλυπτικά:

Περισσότεροι από τους μισούς φοιτητές που εγγράφηκαν σε κερδοσκοπικούς εκπαιδευτικούς οργανισμούς το 2007 ήταν μεγαλύτεροι των 25 ετών, ενώ μόνο το ένα τέταρτο έως το ένα τρίτο των φοιτητών σε μη κερδοσκοπικά και κρατικά κολέγια ήταν 25 ετών ή μεγαλύτεροι. Επίσης, οι εγγραφές φοιτητών από μειονότητες είναι αναλογικά περισσότερες στα κερδοσκοπικά ιδρύματα απ' ό,τι

στα δημόσια ή μη κερδοσκοπικά κολέγια, καθώς οι μαύροι, Λατινοαμερικανοί, Ασιάτες και Αμερικανοί Ινδιάνοι φοιτητές αποτελούν σχεδόν το 40% των συνολικών εγγραφών, ενώ οι ίδιες ομάδες αποτελούν μόνο το 31% και το 25% των εγγραφών στα δημόσια και τα μη κερδοσκοπικά ιδρύματα αντίστοιχα. Επιπλέον, το ποσοστό των εγγραφών γυναικών σε κερδοσκοπικά ιδρύματα είναι μεγαλύτερο απ' ό,τι στα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα, φτάνοντας μέχρι το 64% του συνόλου. Οι γυναίκες αποτελούν το 57% και το 58% των εγγραφών σε κρατικά και σε μη κερδοσκοπικά κολέγια αντίστοιχα.

Και ακόμα:

Οι φοιτητές σε κερδοσκοπικά ιδρύματα προέρχονται κατά κανόνα από χαμηλότερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα απ' ό,τι οι αντίστοιχοι στα παραδοσιακά κολέγια. Σύμφωνα με μια ανάλυση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Government Accountability Office), το ετήσιο διάμεσο οικογενειακό εισόδημα των φοιτητών σε κερδοσκοπικά ιδρύματα ήταν το 2004 στο 60% και το 49% του εισοδήματος των φοιτητών σε δημόσια και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα αντίστοιχα. Οι φοιτητές αυτοί ήταν επίσης πιθανότερο να είναι φοιτητές πρώτης γενιάς, καθώς μόνο το 37% των φοιτούντων σε κερδοσκοπικά ιδρύματα καταγράφεται να έχουν έναν γονέα με ισότιμο ή ανώτερο πτυχίο, ενώ το 52% και το 61% των φοιτούντων σε δημόσια και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά αντίστοιχα ανέφεραν το ίδιο. Επίσης, οι φοιτητές σε κερδοσκοπικά ιδρύματα είναι πιθανότερο να λαμβάνουν λιγότερη οικονομική υποστήριξη από τις οικογένειές τους, καθώς το 76% από αυτούς χαρακτηρίζονταν ως οικονομικά ανεξάρτητοι το 2007/2008 έναντι του 50% και του 39% των φοιτητών σε δημόσια και μη κερδοσκοπικά ιδρύματα αντίστοιχα.

Παρ' όλα αυτά, οι ανεπαρκώς σχεδιασμένες ρυθμίσεις και τα προγράμματα κρατικών επιχορηγήσεων, σε συνδυασμό με την ελεύθερη είσοδο για τους κερδοσκοπικούς οργανισμούς, μπορεί να επιφέρουν και κάποιες ιδιαίτερα ανεπιθύμητες συνέπειες. Ο κερδοσκοπικός τομέας στις ΗΠΑ δέχεται γι' αυτό συνεχείς πολιτικές επιθέσεις. Παρουσιάζει μερικά σημαντικά πλεονεκτήματα, αλλά η υπόρρητη κρατική επιδότηση της αποτυχίας στο πλαίσιο της χρηματοδότησης της ανώτατης εκπαίδευσης έχει

διαστρεβλώσει τα κίνητρα και έχει μειώσει τα ποσοστά ολοκλήρωσης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα πλεονεκτήματα που μπορεί να επιφέρει ο κερδοσκοπικός τομέας μπορεί να υπερτερούν αισθητά έναντι των αντίστοιχων μειονεκτημάτων, αλλά η κυβέρνηση έσπευσε να κεφαλαιοποιήσει πολιτικά τα προβλήματα. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η επίθεση εναντίον της κερδοσκοπικής ανώτατης εκπαίδευσης είχε ξεκινήσει πριν καν ο χώρος προλάβει ουσιαστικά να αναπτυχθεί. Επιπλέον, φαίνεται ότι το βρετανικό κράτος δεν έχει διδαχτεί τίποτα από την αμερικάνικη εμπειρία, καθώς το σύστημα χρηματοδότησης των φοιτητών μας πρόκειται να έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική παράλληλη μεταφορά χρημάτων από τους φορολογούμενους και τους αποφοίτους που πετυχαίνουν προς εκείνους που δεν αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τα προσόντα τους. Οι συγγραφείς αυτού του κεφαλαίου προτείνουν ένα ισότιμο πλαίσιο για τους διάφορους τύπους των φορέων της ανώτατης εκπαίδευσης, αλλά ταυτόχρονα και συστήματα κρατικής υποστήριξης που δεν θα διαστρέφουν τα κίνητρα στον κερδοσκοπικό τομέα. Μια ανώτατη εκπαίδευση χωρίς τον κερδοσκοπικό τομέα θα είναι περισσότερο κλειστή και λιγότερο ευέλικτη.

Στο τρίτο μέρος του τόμου οι συγγραφείς εξετάζουν τη δυνατότητα εφαρμογής νέων μοντέλων. Ο Hultin αναρωτιέται γιατί δεν υπάρχει ΙΚΕΑ στην εκπαίδευση. Υποστηρίζει ότι το κίνητρο του κέρδους δεν πρέπει να είναι απειλή, καθώς: «Σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον το κέρδος αντανακλά την ποιότητα». Αναρωτιέται ακόμα αν η ΙΚΕΑ θα είχε πετύχει ποτέ τα αποτελέσματα που πέτυχε –για παράδειγμα, να προσφέρει καλής ποιότητας έπιπλα στους λιγότερο προνομιούχους– στην περίπτωση που είχε ιδρυθεί ως φιλανθρωπική οργάνωση. Αντανακλώντας τα επιχειρήματα του Horwitz, μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι ο λόγος που η ΙΚΕΑ υπήρξε τόσο επιτυχημένη στο να προσφέρει καλής ποιότητας έπιπλα για όλους –συμπεριλαμβανομένων και όσων έχουν περιορισμένα μέσα– είναι επειδή αυτός δεν είναι ο συγκεκριμένος της στόχος. Οι οργανισμοί που έχουν ως στόχο να παρέχουν εκπαίδευση μόνο σε ανθρώπους περιορισμένων οικονομικών μέσων έχουν μικρή δυνατότητα και λίγα κίνητρα να επεκταθούν και να αναπαραγάγουν επιτυχημένα μοντέλα και μπορεί να μην είναι τόσο αποτελεσματικοί όσο οι αντίστοιχοι οργανισμοί που έχουν ως κίνητρο το κέρδος.

Ο Shackleton υποστηρίζει ότι οι σχολές διοίκησης επιχειρήσεων θα έπρεπε κατά κανόνα να λειτουργούν περισσότερο σαν επιχειρήσεις. Υπάρχει, βεβαίως, χώρος για τις κορυφαίες, ακαδημαϊκού προσανατολισμού σχολές, αλλά πολλές από αυτές διδάσκουν επαγγελματικά προσόντα και θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ενίσχυση της απασχολησιμότητας των αποφοίτων τους διευρύνοντας παράλληλα τις κατηγορίες φοιτητών που δέχονται και παρέχοντας περισσότερες εκπαιδευτικές ευκαιρίες μερικής απασχόλησης για όσους ήδη βρίσκονται στην αγορά εργασίας. Ο Shackleton υποστηρίζει πως το κίνητρο του κέρδους θα απελευθερώσει αυτούς τους οργανισμούς τόσο από το κράτος όσο και από το βάρος της παράλληλης επιχορήγησης άλλων τμημάτων των πανεπιστημίων στα οποία ανήκουν. Η κρατική χρηματοδότηση της διδασκαλίας είναι ήδη σχεδόν μηδενική σε αυτόν τον τομέα. Έτσι, με το να μετατραπούν οι σχολές διοίκησης επιχειρήσεων σε κερδοσκοπικούς φορείς θα έχουν μικρό οικονομικό κόστος, ενώ το όφελος που συνεπάγεται η μεγαλύτερη ελευθερία τους θα είναι σημαντικό. Τα συστήματα της κρατικά εγγυημένης χρηματοδότησης των φοιτητών μπορεί να αρμόζουν στους προπτυχιακούς φοιτητές, αλλά ένα μέρος του οικονομικού ρίσκου θα μπορούσε να αναληφθεί από τα ίδια τα ιδρύματα αντί των φορολογουμένων, προκειμένου να αποφευχθεί η διαστροφή των κινήτρων που πλήττει την ανώτατη εκπαίδευση στις ΗΠΑ.

Στο δικό του κεφάλαιο ο Hess υποστηρίζει ότι στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου έχει δοθεί υπερβολική έμφαση στη σχολική επιλογή. Το παραδοσιακό σχολείο αντιπροσώπευε τον καλύτερο τρόπο για την εκπαίδευση των παιδιών έναν αιώνα πριν. Το να δίνεται στους γονείς η επιλογή απλώς μεταξύ διαφορετικών σχολείων μοιάζει με το να δίνει κανείς στους ανθρώπους την επιλογή μεταξύ διαφορετικών τηλεφωνικών συσκευών, αγνοώντας το γεγονός ότι η καινοτομία –ωθούμενη από το κίνητρο του κέρδους– έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη εντελώς νέων τρόπων επικοινωνίας. Ο στόχος πρέπει να είναι η καλή εκπαίδευση, αλλά η εκπαίδευση είναι μια δέσμη υπηρεσιών η οποία μπορεί να παρέχεται και να συνδυάζεται με διάφορους τρόπους. Για να ανακαλύψουμε τους καλύτερους συνδυασμούς μεταξύ των διάφορων υπηρεσιών αυτής της δέσμης, χρειαζόμαστε την καινοτομία και το κίνητρο του κέρδους.

Τέλος, ο Vander Ark εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο η φιλανθρωπία μπορεί να συνδυαστεί με τις κερδοσκοπικές εταιρείες προκειμένου να προκύψουν νέες λύσεις στην εκπαίδευση, ακριβώς όπως συμβαίνει και στον τομέα της υγείας σε όλο τον κόσμο. Ο Vander Ark επίσης εκφράζει ανησυχίες σχετικά με την «καρμπόν αντιμετώπιση» των παιδιών, που γίνεται αποδεικτική ως εκπαίδευση σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες, και εξηγεί μερικές από τις διαθέσιμες καινοτομίες. Η ειρωνεία είναι βέβαια ότι τα παιδιά δέχονται τέτοιες καινοτομίες απολύτως φυσικά, αλλά οι ενήλικες πολιτικοί ρυθμίζουν την εκπαίδευση με τέτοιο τρόπο ώστε οι μέθοδοί της να είναι γερά ριζωμένες στον 19ο αιώνα.

Συνολικά, ο τόμος αυτός είναι μια σπουδαία συλλογή εργασιών που καταδεικνύει ότι η επιδίωξη του κέρδους στην παροχή της εκπαίδευσης πρέπει να θεωρείται καλοδεχούμενη. Τα άρθρα αυτά υποστηρίζουν με πειστικά επιχειρήματα ότι το να απαγορεύεται το κίνητρο του κέρδους, ή το να αποκλείονται οι κερδοσκοπικοί φορείς από τις κρατικές επιδοτήσεις που λαμβάνουν οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί πάροχοι, ισοδυναμεί με την απόρριψη του αποτελεσματικότερου τρόπου να οικοδομηθεί ένα σύνολο θεσμών που εξυπηρετεί τις ανάγκες των ανθρώπων σε αυτόν τον τομέα. Το IEA προτείνει ανεπιφύλακτα αυτόν τον τόμο σε όλους όσους ενδιαφέρονται για τη δημόσια πολιτική στην εκπαίδευση.

Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτόν τον τόμο, όπως σε όλες τις εκδόσεις του IEA, εκφράζουν τους συγγραφείς και όχι το ινστιτούτο (που δεν έχει εταιρική άποψη), τα μέλη της διοίκησής του, τα μέλη του Ακαδημαϊκού Συμβουλίου ή τα στελέχη του.

PHILIP BOOTH

*Διευθυντής Εκδόσεων και Προγράμματος
του Institute of Economic Affairs
Καθηγητής Ασφάλισης και Διαχείρισης Ρίσκου
Cass Business School, City University
Απρίλιος 2012*

ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

«Η επιδίωξη του κέρδους δεν έχει καμία θέση στην εκπαιδευτική διαδικασία» - να μια πρόταση που πολλοί από μας συχνά δεχόμαστε ως αυτονόητη. Μήπως όμως ήρθε η ώρα να το ξανασκεφτούμε; Τα κείμενα που περιέχονται σε αυτό το βιβλίο έχουν ως στόχο ακριβώς αυτό. Απέναντι σε μια εν πολλοίς αβάσιμη προκατάληψη, συμβάλλουν με έγκυρα στοιχεία και κατάθεση προσωπικής εμπειρίας, στη συνειδητοποίηση της ανάγκης να επιτρέψουμε στο κέρδος να λειτουργήσει ως μοχλός όχι απλώς της ποιότητας και της καινοτομίας στην εκπαίδευση όλων των βαθμίδων, αλλά και της διάχυσης των θετικών της αποτελεσμάτων σε ομάδες πληθυσμού που σήμερα αναγκαστικά συμβιβάζονται με το λίγο και το μέτριο. Τα επιχειρήματα των επιστημόνων, εκπαιδευτικών και επιχειρηματιών της εκπαίδευσης που συνεισέφεραν σε αυτό το συλλογικό έργο εμπλουτίζουν ουσιαστικά τον δημόσιο διάλογο πάνω σε ένα θέμα που πρέπει να μας αφορά όλους.

Freiwillige Menschen
STIFTUNG FÜR DIE FREIHEIT

ISBN 978-960-569-756-3

Κωδ. μηχ/σης 25.097

www.epbooks.gr